

**Wyrok z dnia 14 lipca 1994 r.
I PRN 26/94**

Stosunek pracy głównego księgowego spółki akcyjnej - członka jej zarządu może powstać także na podstawie powołania (art. 68-72 k.p.). Wadliwość odwołania z funkcji członka zarządu spółki akcyjnej nie przesądza o nieprawidłowości rozwiązania stosunku pracy.

Przewodniczący SSN: Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 lipca 1994 r. sprawy z powództwa Witolda Z. przeciwko Spółce Akcyjnej "I.-L." w L. o odszkodowanie i ekwiwalent za urlop wypoczynkowy na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 11 czerwca 1993 r., [...],

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Witold Z. wniósł o przywrócenie go do pracy na stanowisku członka zarządu w pozwanej "I.-L." S.A. w L. Sąd Rejonowy w Lublinie oddalił powództwo ustalając następujący stan faktyczny.

Powód pracował u pozwanej od dnia 16 kwietnia 1990 r. jako główny księgowy. Dnia 9 kwietnia 1991 r. walne zgromadzenie akcjonariuszy Spółki wybrało powoda do zarządu Spółki, przy czym powód nadal pełnił obowiązki głównego księgowego. Izba Skarbowa w L. stwierdziła uchybienia finansowe dokonane przez pozwaną Spółkę na kwotę ponad 2 miliardy złotych. Rada nadzorcza pozwanej Spółki na posiedzeniu w dniu 20 października 1991 r., podjęła w związku z powyższymi ustaleniami Izby Skarbowej decyzję o zawieszeniu powoda z dniem 1 listopada 1991 r. w czynnościach członka zarządu i rozwiązaniu z nim stosunku pracy ze skutkiem na dzień 31 stycznia 1992 r. W wykonaniu tej uchwały rady nadzorczej jej prezes pismem z dnia 29 października 1991 r. wypowiedział powodowi umowę o pracę z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia z równoczesnym odwołaniem ze stanowiska członka zarządu. Ponadto od dnia 1 listopada 1991 r. do końca okresu wypowiedzenia powód został zwolniony z obowiązku wykonywania pracy.

Powołując się na art. 368 k.h. i art. 383 k.h. Sąd Rejonowy przyjął, że rada nadzorcza jest uprawniona do wypowiedzenia powodowi umowy o pracę, zaś w świetle ustaleń Izby Skarbowej wypowiedzenie to było uzasadnione. Uprzednie odwołanie ze stanowiska członka zarządu - do czego uprawnione było jedynie walne zgromadzenie akcjonariuszy - nie jest niezbędną przesłanką zgodności z prawem wypowiedzenia umowy o pracę.

W rewizji od tego wyroku powód zgłosił jako alternatywne roszczenie o odszkodowanie z tytułu wadliwego wypowiedzenia mu umowy o pracę, którego wartość przekraczała 20 mln zł i z tego względu Sąd Wojewódzki w Lublinie uchylił zaskarżony

wyrok i przejął sprawę do rozpoznania (art. 17 pkt 4 k.p.c. i art. 388 § 1 k.p.c.).

Rozpoznając sprawę jako sąd pierwszoinstancyjny, Sąd Wojewódzki w Lublinie zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 36.924.411 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 25.800.000 zł od dnia 23 stycznia 1992 r. Zdaniem tego Sądu odwołanie powoda i wypowiedzenie mu umowy o pracę przez przewodniczącego rady nadzorczej było dokonane przez organ do tego nieupoważniony, gdyż uprawnienie do odwoływania członków zarządu przysługuje na podstawie art. 213 k.h. zgromadzeniu wspólników, chyba że umowa lub statut spółki przyznały to uprawnienie radzie nadzorczej. Z tego względu zasądzono na rzecz powoda kwotę 25.800.000 zł tytułem odszkodowania z odsetkami od dnia doręczenia pozwu stronie pozwanej. Z art. 197 § 1 i art. 368 k.h. wynika, że funkcja członka zarządu wykonywana jest na podstawie stosunku pracy a podstawą jego powstania jest umowa o pracę. Nie ma więc do powoda zastosowania przepis art. 69 pkt 2 lit. b k.p. wyłączający prawo do odszkodowania w przypadku odwołania równoznacznego z wypowiedzeniem umowy o pracę.

Drugą część zasądzonej kwoty stanowi ekwiwalent za nie wykorzystane urlopy za lata 1990 i 1991 w wymiarze 33 dni. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego urlop za 1992 r. został powodowi prawidłowo udzielony przez pozwaną w styczniu 1990 r., gdyż zgodnie z art. 170 k.p. w razie wypowiedzenia stosunku pracy przez zakład pracy urlop przysługujący za rok kalendarzowy, w którym nastąpi rozwiązanie stosunku pracy, powinien być wykorzystany w okresie wypowiedzenia, jeżeli okres ten wynosi co najmniej 3 miesiące. Natomiast udzielenie w piśmie wypowiadającym umowę o pracę z dnia 29 października 1991 r. zaległego urlopu w wymiarze - według pozwanego - 48 dni, jest dokonane z naruszeniem art. 170 k.p. i dlatego zasądzono na rzecz powoda z tego tytułu ekwiwalent pieniężny. Odsetki od tego świadczenia zasądzono od dnia 1 lipca 1992 r., gdyż zdaniem Sądu Wojewódzkiego stosunek pracy powoda ustał z dniem 30 czerwca 1992 r. Według tego Sądu odwołanie powoda i wypowiedzenie umowy o pracę pismem z dnia 29 października 1991 r. dokonane zostało przez organ do tego nie uprawniony, a zatem nie wywołało skutku w postaci rozwiązania stosunku pracy. Powód został skutecznie odwołany dopiero na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy dnia 30 marca 1992 r. i od tej daty biegł termin wypowiedzenia powodowi umowy o pracę, a więc uległa ona rozwiązaniu po upływie trzech miesięcy, czyli dnia 30 czerwca 1992 r.

Rewizję od tego wyroku złożyły obie strony.

Powód wnosił o zasądzenie ekwiwalentu za urlop za 1992 r. oraz o zasądzenie odsetek od dnia 23 stycznia 1992 r. Pozwana Spółka wnosila o oddalenie powództwa.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie oddalił rewizję powoda i z rewizji strony pozwanej zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo. Według tego Sądu wybór powoda na członka zarządu spowodował powstanie stosunku zlecenia, gdyż nie zawarto z nim umowy o pracę. Powoda z pozwaną łączyły zatem dwa stosunki prawne: stosunek pracy wynikający z powołania na stanowisko głównego księgowego i stosunek zlecenia wynikający z wyboru na stanowisko członka zarządu. W świetle art. 383 § 1 k.h. rada nadzorcza nie mogła odwołać powoda z członkostwa w zarządzie, gdyż według art. 366 § 3 k.h. oraz § 28 ust. 1 i § 30 ust. 2 statutu pozwanej uprawnione do tego było walne zgromadzenie.

Nie mogła także rada nadzorcza odwołać powoda ze stanowiska głównego księgowego, gdyż nie pełniła ona w stosunku do powoda jako pracownika funkcji

kierownika zakładu pracy. Funkcję tę, jak wynika z art. 370 § 1 k.h. oraz § 29 i 30 pkt 2 statutu pozwanej, wykonywał prezes zarządu lub zarząd, w zależności od rodzaju czynności, i tylko ten organ mógł skutecznie z powodem rozwiązać umowę o pracę. Rozwiązanie umowy przez organ do tego nie uprawniony jest nieważne, a więc powód nadal pozostaje w stosunku pracy i jego powództwo jest przedwczesne, jako że prawo do ekwiwalentu za nie wykorzystany urlop i do odszkodowania uzależnione jest od rozwiązania stosunku pracy.

Wyrok ten zaskarżył rewizją nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości zarzucając mu rażące naruszenie art. 45 § 1 k.p., art. 47¹ k.p. i art. 171 k.p. w zw. z art. 368 k.h. oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie do ponownego rozpoznania. Zdaniem skarżącego kodeks pracy nie przyjął konstrukcji nieważności wypowiedzenia umowy o pracę dokonanego z naruszeniem przepisów o wypowiedaniu tych umów. Zgodnie bowiem z art. 45 k.p. wypowiedzenie prowadzi do rozwiązania umowy, chociażby było nieuzasadnione lub nastąpiło z naruszeniem przepisów o wypowiedaniu. Powództwo nie było więc przedwczesne i Sąd Apelacyjny przy ponownym rozpoznawaniu sprawy powinien dokonać kontroli legalności i zasadności wyroku Sądu I instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest częściowo uzasadniona. Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że powoda z pozwaną łączyły dwa stosunki prawne: stosunek pracy na stanowisku głównego księgowego powstały z powołania oraz stosunek zlecenia powstały z wyboru powoda do zarządu. W związku z wyborem powoda do zarządu strony nie rozwiązały ani nie przekształciły stosunku pracy z powołania, nie zawierały też nowej umowy o pracę w zarządzie. Powód nadal wykonywał pracę głównego księgowego.

Wыводzone przez powoda roszczenia ze stosunku pracy są niezależne od jego członkostwa w zarządzie. Jest oczywiste, że można być członkiem zarządu nie będąc głównym księgowym lub w ogóle pracownikiem oraz że można być głównym księgowym nie będąc członkiem zarządu. Prawidłowość lub wadliwość odwołania powoda z zarządu nie ma wpływu na roszczenia powoda ze stosunku pracy istniejącego wcześniej niż członkostwo w zarządzie i od niego niezależnie.

Rozwiązanie stosunku pracy z powodem było dokonane przez podmiot do tego uprawniony. Zgodnie bowiem z art. 374 k.h. w umowach między spółką a członkami zarządu, tudzież w sporach z nimi, reprezentują spółkę rada nadzorcza lub pełnomocnicy powołani uchwałą walnego zgromadzenia. Przepis ten ma także zastosowanie do jednostronnych oświadczeń woli kierowanych przez spółkę do członka zarządu. Nie zawiera on ograniczenia tylko do stosunku członkostwa w zarządzie, a więc dotyczy on wszelkich stosunków prawnych istniejących między spółką a członkami zarządu, w tym i stosunku pracy. W dacie odwoływania ze stanowiska głównego księgowego powód był członkiem zarządu, a więc pismo odwołujące, złożone powodowi przez przewodniczącego rady nadzorczej w wykonaniu uchwały tej rady, spowodowało ustanie stosunku pracy z dniem 31 stycznia 1992 r. Ponadto należy zauważyć, że skoro powód był zatrudniony na podstawie powołania, to z mocy art. 69 pkt 2 lit. b k.p.

wyłączone jest jego roszczenie o odszkodowanie z tytułu wadliwego odwołania równoznacznego z wypowiedzeniem umowy o pracę.

Z powyższego wynika, że do rozważenia przez Sąd Apelacyjny przy ponownym rozpoznawaniu sprawy pozostaje prawo powoda do ekwiwalentu pieniężnego za nie wykorzystany urlop wypoczynkowy za 1990 i 1991 r., a w szczególności jego wysokość. Nie jest bowiem w sprawie dostatecznie wyjaśnione, za ile dni powodowi przysługuje ekwiwalent oraz jaka powinna być podstawa wymiaru tego świadczenia. Urlop z 1992 r. został powodowi udzielony skutecznie, gdyż pracodawca może - w okresie, w którym odwołany pracownik nie ma obowiązku wykonywania pracy (art. 71 k.p.) - udzielić urlopu na zasadach określonych w art. 170 k.p. Pozwana spełniła przesłanki określone w tym przepisie, gdyż ona wypowiedziała stosunek pracy, okres wypowiedzenia wynosił 3 miesiące i udzielono urlopu przysługującego za ten rok kalendarzowy, w którym nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy.

Uwzględnieniu rewizji nadzwyczajnej nie stoi na przeszkodzie upływ okresu 6 miesięcy od wydania zaskarżonego wyroku (art. 421 § 2 k.p.c.), gdyż wyrok ten narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej wyrażający się w dbałości państwa o ochronę interesów pracowników, zwłaszcza wtedy, gdyby mieli być pozbawieni znacznej kwoty pieniężnej.

Z powyższych względów na podstawie art. 422 § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

=====